

Voorstelnr. : R 6735

Onderwerp : **Visie Toerisme Westerwoldse gemeenten**

Stadskanaal, 27 november 2009

Beslispunt

De Visie Toerisme Westerwoldse gemeenten vaststellen.

Aan de raad

1. Inleiding

De drie "Westerwoldse" gemeenten Bellingwedde, Stadskanaal en Vlagtwedde hechten grote waarde aan de ontwikkeling van toerisme en recreatie binnen hun gezamenlijke gebiedsgrenzen. De gemeenten hebben dit ieder voor zich onder andere uitgesproken in het door hen geformuleerde toeristisch recreatief beleid. Op dit beleidsterrein is al veel tot stand gebracht. Een goed voorbeeld is de uitvoering van de fysieke toeristische projecten, voortvloeiende uit het overkoepelende Toeristisch Recreatief Inrichtings Plan Westerwolde (TRIP). TRIP is beëindigd en krijgt een vervolg, TRIP II.

De drie gemeenten wensen dat onder meer aan de vormgeving van TRIP II een gezamenlijke visie ten grondslag ligt. Dit vanuit het oogpunt dat "de toerist geen grenzen kent" en dit gegeven dus ook beleidsmatig vertaald dient te worden in zo weinig mogelijk bestuurlijke grenzen. Tevens is geconstateerd dat het vigerende gemeentelijke beleid aanpassing behoeft. Tal van nieuwe ontwikkelingen doen zich voor. Zoals onder andere ingegeven wordt door de aanscherping van regionaal en provinciaal beleid (Agenda voor de Veenkoloniën en POP III) en wijzigingen op het gebied van vraag en aanbod vanuit de toeristische markt. Kortom, de drie gemeenten wensen een "Westerwoldse toeristische visie" met een knipoog naar de bredere Groningse, Drentse en Duitse omgeving.

De visie is op interactieve wijze tot stand gekomen. Grontmij/VanderTuuk is verantwoordelijk voor het eindproduct. Het project is begeleid door een begeleidingsgroep, bestaande uit de betrokken portefeuillehouders, ambtenaren van de drie gemeenten en de provincie Groningen en Landschapsbeheer Groningen. De Stuurgroep Oost vond het ontwikkelen van de visie een goed initiatief van de drie gemeenten en heeft 50% van de kosten voor haar rekening genomen.

1.1. Beoogd effect

De visie is een basis voor het verder ontwikkelen van de toeristische sector. Daarnaast is de visie de paraplu voor TRIP II.

2. Argumenten

2.1. Missie

De drie gemeenten willen inzetten op het verder ontwikkelen van de toeristische sector. Om deze gemeenschappelijke standpunten vorm te geven, hebben de gemeenten een gemeenschappelijke missie voor Westerwolde opgesteld. Een missie waarin in het kort wordt weergegeven wat de belangrijkste streefdoelen voor de toekomst zijn.

Om de missie daadwerkelijk gestalte te geven, zijn er vijf ontwikkelingsrichtingen geformuleerd waar de gemeenten gezamenlijk op willen inzetten.

De missie is als volgt geformuleerd:

De Westerwoldse gemeenten streven naar een gestructureerde groei van het dag- en verblijfsrecreatieve aanbod die bijdraagt aan een toename van de werkgelegenheid en richten zich daarbij op de kwaliteitsverbetering van het toeristische product. Dit binnen de voorwaarden dat nieuwe ontwikkelingen en uitbreidingen in het landschap passen en dat er geen wildgroei plaatsvindt van diverse toeristisch recreatieve initiatieven en ontwikkelingen.

Westerwolde wil de toerist werkend vanuit dit statement van alle gemakken voorzien met een behaaglijk aanbod van toeristische voorzieningen. De gasten moeten verwend worden en optimaal kunnen genieten van alle bijzondere elementen die Westerwolde compleet maken. De unieke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied vormen het uithangbord van Westerwolde.

Om de missie te kunnen verwezenlijken, wordt ingezet op vijf ontwikkelingsrichtingen. De analyses van de toeristische waarden van Westerwolde, de trends en de ontwikkelingen in de sector, de motiefgroepen, het bestaande beleid en ontwikkelingen in de regio vormen samen het toeristisch palet van Westerwolde. Dit vormt de basis voor vijf te volgen richtingen waarop de drie gemeenten inzetten om invulling te geven aan de gemeenschappelijke visie.

De vijf toeristisch recreatieve ontwikkelingsrichtingen betreffen:

1. natuur en cultuurhistorie;
2. vaartoerisme;
3. verblijfstoerisme;
4. welbevinden;
5. toeristisch recreatieve infrastructuur.

Hierna wordt ingegaan op de vijf ontwikkelingsrichtingen.

2.2. *Natuur en cultuurhistorie*

De kernwaarden die te maken hebben met de cultuurhistorie en de landschappelijke waarden van Westerwolde, zijn sterk met elkaar verweven. De specifieke eigenschappen van het land bepaalden waar de nederzettingen gevestigd werden. De verschillende landschappen in Westerwolde zijn oude landschappen, ontstaan door de manier van wonen en werken van onze voorouders en de (on)mogelijkheden van het land. De historie is als het ware uit het landschap af te lezen. De landschappelijke impact in Westerwolde is groot. De ligging van het Bourtangerveen en de relatieve ontoegankelijkheid was bepalend voor het ontstaan van nederzettingen en verbindingswegen en de locatiekeuze van strategische bouwwerken als de vestingen, de schansen en het klooster.

In het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is al veel gerealiseerd en zijn er nog ontwikkelingen in Westerwolde op het gebied van natuurontwikkeling en het behouden of herstellen van de oorspronkelijke kenmerken van het landschap. Deze ontwikkelingen bieden ook mogelijkheden voor toeristische ontwikkelingen.

De verscheidenheid aan landschapstypen vormt het uitgangspunt om de gasten te informeren over de historie van Westerwolde en het ontstaan van het gebied. Het gebied heeft een bijzondere geschiedenis die het vertellen waard is en waarvoor de toeristen die Westerwolde bezoeken interesse in hebben.

Zogenaamde "landmarks" in het gebied kunnen zorgen voor het in beeld brengen van de verschillende landschapstypen en kunnen gecombineerd worden met themaroutes voor fietsen en wandelen. Zoals gezegd, zijn de natuurhistorische elementen verweven met de cultuurhistorische elementen. De gemeenten steunen ontwikkelingen tot behoud en herstel van de cultuurhistorie.

Enkele ideeën zijn bijvoorbeeld het herbouwen van de watermolen bij het Klooster in Ter Apel, het herstellen van de dorpsbrink in Harpel en het uitbreiden van het Streekhistorisch Centrum in Stadskanaal met een ontvangstruimte.

2.3. *Vaartoerisme*

De ontwikkelingen in Oost-Groningen ter uitbreiding en verbetering van het recreatieve vaarwegennet zullen voor een toename zorgen van de recreatietoervaart en daarmee een impuls zijn voor het vaartoerisme in Westerwolde. De Westerwoldse gemeenten gaan mee in deze ontwikkeling, door te investeren in het verbeteren van de voorzieningen voor de recreatietoervaart en voor de kleine watersport. Het gaat zowel om voorzieningen op of bij het water als op de wal.

De provincie heeft de laatste jaren gewerkt aan de verbetering van het Groningse vaarwegennetwerk. Zo is de vaarroute Zuidlaardermeer - Bareveld, met een aftakking naar Veendam, geschikt gemaakt voor de recreatietoervaart (Van Turfvaart naar Toervaart), waardoor het Stadskanaal en Musselkanaal en het Langebosschemeer beter ontsloten zijn. De toekomstige verbinding Erica - Ter Apel zorgt voor een verbinding van het Ter Apelkanaal met het vaarwegennet in Drenthe en Overijssel (aansluiting op Coevorden en Almelo). Het Haren Rütenbrock Kanaal is al een bestaande verbinding richting Duitsland. Door deze ontwikkelingen zal Ter Apel aan belang toenemen als één van de Groninger toegangspoorten voor de recreatietoervaart.

De provincie Groningen wil de komende jaren de vaarrecreatieve infrastructuur verder verbeteren. Zo wordt er gedacht aan een verbinding met de Ems. Een optie is het doortrekken van de Brualer Schloot in Duitsland. Dit is een zijtak van de Ems en zorgt bij het doortrekken daarvan voor een aansluiting met het B.L. Tjensdijkkanaal bij Bellingwolde. Door deze verbinding ontstaan er meerdere vaarcircuits. Westerwolde zet, naast het uitbreiden van de vaarmogelijkheden, in op het verbeteren van de voorzieningen. Dit kan op kleine schaal, zoals toiletvoorzieningen voor vaarrecreanten maar ook op grotere schaal, zoals het opwaarderen van de jachthaven van Musselkanaal (toegankelijk maken voor boten met een grotere diepgang). De gemeenten overwegen om in 2012, of eerder brugbediening op zondag in te voeren.

Voor de kleine watersport (de kleinere recreatievaartuigen, sloepen, roeiboten en kano's) ziet Westerwolde vooral kansen voor verbetering van routes, aanlegsteigers en tussenstations langs de kanoroutes. Westerwolde heeft uitgebreide kanomogelijkheden onder andere op de beken Ruiten Aa en Westerwoldse Aa. Middels het project Peddel en Pedaal is hierop al ingespeeld. Het verder versterken van voorzieningen voor de kleine recreatievaart ligt in de lijn van de verdere ontwikkeling van het vaartoerisme in Westerwolde.

2.4. *Verblijfstoerisme*

Op een aantal grootschalige vakantieparken na bestaat het overgrote deel van de verblijfsaccommodaties in Westerwolde uit kleinschalige bedrijven. De Bed & Breakfastgelegenheden zijn veruit in de meerderheid gevolgd door de minicampings. Deze kleinschaligheid is kenmerkend voor het toeristisch product van Westerwolde en past bij het intieme karakter van het gebied.

De drie gemeenten bieden ruimte voor een uitbreiding van het aantal voorzieningen voor kleinschalige overnachtingen. Daarnaast is het streven om de voorzieningen kwalitatief op een hoger niveau te brengen.

De kwaliteit en originaliteit van het toeristisch recreatieve aanbod spelen een steeds grotere rol bij de vakantiekeuze. Een soort keurmerk, vergelijkbaar met dat van Streekproducten Westerwolde, zou geïntroduceerd kunnen worden voor Bed & Breakfast-accommodaties.

Het hotelaanbod in Westerwolde biedt onvoldoende capaciteit om de grotere groepen te herbergen. Het Best Western Hotel in Stadskanaal is momenteel met ruim 40 kamers het grootste hotel in het gebied. De overige hotels hebben een capaciteit van vijf tot twintig kamers. Uitbreiding van het aanbod staat echter op stapel; momenteel worden er plannen voorbereid voor een hotel met 85 kamers bij de haven van het Parc Emslandermeer in Vlagtwedde. Westerwolde staat positief ten opzichte van initiatieven in dezen. Meer hotelcapaciteit biedt mogelijkheden voor het aanbieden van arrangementen. Niet alleen op de Nederlandse, maar zeker ook op de Duitse touroperatormarkt.

2.5. *Welbevinden*

Deze ontwikkelingsrichting is niet concreet te beschrijven, omdat het bij het "zich welbevinden" vooral om een gemoedstoestand gaat, in dit geval van de gasten die in Westerwolde verblijven. Het heeft dan ook alles te maken met die zaken die inspelen op het gevoel van de toeristen en ervoor zorgen dat men in een zeer aangename omgeving kan genieten van alles dat puur en echt is. Westerwolde heeft alle elementen om een dergelijke omgeving te worden.

De tastbare elementen worden gevormd door de bijzondere landschapstypen en de cultuurhistorische elementen, zoals de authentieke kleine dorpen, de schansen en het Klooster in Ter Apel. De minder tastbare elementen bestaan uit de schone lucht, de stilte, het zuivere water, de puurheid van het landschap en de gastvrijheid van de bevolking. Deze ingrediënten vormen een omgeving waar een ontwikkeling kan plaatsvinden van bezinningstoerisme, spiritualiteit en wellness met een grote mate van aandacht voor de gezonde mens, zowel fysiek als mentaal. De hoofdrol binnen dit thema is weggelegd voor het Klooster in Ter Apel. De directe omgeving van het Klooster kan ingericht worden als het spiritueel centrum voor bezinningstoerisme in Oost-Groningen met een stiltegebied, meditatieplekken in de natuur, workshops, etc.

Binnen het thema bezinningstoerisme kunnen diverse subthema's, die horen tot de karakteristieke kenmerken van Westerwolde, tot ontwikkeling komen, zoals "de puurheid", "de stilte" en "de duisternis". Binnen het bezinningstoerisme passen bijvoorbeeld voorzieningen op het gebied van welbevinden en gezondheid. Ook de Westerwoldse streekproducten, als vertegenwoordigers van "puur en echt", kunnen hierbinnen worden uitgebreid.

2.6. *Toeristische recreatieve infrastructuur*

De provincie Groningen is bezig met het ontwerpen van een provinciaal fietsroutenetwerk met gebruikmaking van het knooppuntensysteem. In het najaar van 2009 is het basisplan gereed. De verwachting is dat in 2010 een begin gemaakt kan worden met de implementatie. In Drenthe zijn de uitvoeringswerkzaamheden voor een fietsknooppuntennetwerk begonnen. De Drentse en Groningse netwerken zullen in het grensgebied op elkaar aansluiten.

Er is de laatste jaren in Westerwolde veel gedaan aan de verbetering van de toeristische infrastructuur. Binnen het TRIP zijn nieuwe fiets-, wandel- en ruiterspaden aangelegd, routestructuren verbeterd en nieuwe routes ontwikkeld. Deze lijn wordt binnen deze ontwikkelingsrichting (TRIP II) voortgezet en zal vooral gericht zijn op het aanleggen van de ontbrekende schakels in de infrastructuur, het vervangen en verbeteren van objectbewegwijzering, fietsenstalling en extra voorzieningen langs de routes.

Een voorbeeld hiervan is het stimuleren van initiatieven uit de markt, zoals het verbeteren van de horecavoorzieningen, het uitbreiden van openingstijden en het creëren van schuilhutjes en koffiehoeskes langs wandel- en fietsroutes.

De huidige TOP's vormen zowel herkennings- en informatiepunten als begin- en eindpunten van routes. De aanwezige voorzieningen op deze punten kunnen bijvoorbeeld worden uitgebreid met rust- en pleisterplaatsen voor ruiters en menners.

De gemeenten streven naar een verbetering van de toegankelijkheid van de men- en ruitersporen. Dit ligt vooral op het vlak van afspraken maken met de terreinbeheerders en ontwikkelingen stimuleren van de Stichting Sprong over het Veen.

Overige voorzieningen geven een extra dimensie aan een wandel- of fietsroute. Een mooi voorbeeld hiervan zijn zogenaamde luistertochten waarbij men op verschillende plaatsen langs de route kan luisteren naar verhalen, gedichten, liederen en zelfs hoorspelen. Met behulp van de techniek van de luistertochten ontstaat een manier om bijvoorbeeld het verhaal van Westerwolde te vertellen. Er zijn vele manieren mogelijk, maar het is duidelijk dat de gemeenten zich niet alleen op het aanleggen van paden en routes willen richten maar op het ontwikkelen van een routestructuur waarin de natuur en de cultuurhistorie met elkaar verweven worden. De paden vormen de verbindende schakel tussen de elementen van cultuurhistorische waarde en een middel om de kernwaarden van Westerwolde te beleven.

Een belangrijk gegeven van Westerwolde is het feit dat het in een grensgebied ligt. Een dagje over de grens heeft voor de meeste gasten een extra dimensie. Er zijn al enkele succesvolle samenwerkingsprojecten met Duitsland tot stand gekomen en de Westerwoldse gemeenten steunen ook in de toekomst nieuwe toeristische ontwikkelingen met het grensgebied als thema.

3. Draagvlak

De beleidsvisie is op interactieve wijze tot stand gekomen. Er zijn twee sessies georganiseerd, één met toeristische ondernemers en natuur- en landschapsbeheerders en één met de raadsleden van de drie gemeenten. De inbreng tijdens de sessies is in de visie verwerkt.

4. Aanpak/uitvoering/voortgang

Op 3 september 2009 is de conceptvisie in een bijeenkomst met de raden van de drie gemeenten in Vlagtwedde gepresenteerd en besproken. De opmerkingen en aanvullingen die toen gemaakt zijn, zijn voor zover relevant in de definitieve versie verwerkt.

De drie gemeenten hebben afgesproken de visie nog dit jaar door de gemeenteraden te laten vaststellen.

4.1. Communicatie

Op de gebruikelijke wijze zal uw besluit kenbaar worden gemaakt.

5. Kosten, baten en dekking

De kosten voor het opstellen van de visie bedroegen € 15.750,00. Deze kosten zijn voor 50% betaald door de Stuurgroep Oost. De andere 50% is door de drie gemeenten, ieder voor een derde deel, betaald.

Burgemeester en wethouders

de heer J.J.J. van Huffelen
secretaris

mevrouw B.A.H. Galama
burgemeester

EPe/

Nr. 15

De raad van de gemeente Stadskanaal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 27 november 2009, nr. R 6735;

b e s l u i t :

de Visie Toerisme Westerwoldse gemeenten vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 14 december 2009.

De raad
de raadsgriffier,

de voorzitter,

EPe/